

Uudenkaupungin kaupungin lahjoitus- ja perintövarat: Kiviteollisuuden muistomerkki

Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta 20.05.2025
3033/02.07.02/2025

Valmistelija: Kaupunginarkkitehti Leena Arvela-Hellen
Hyvinvointijohtaja Jan Vuorenlaakso
etunimi.sukunimi(ät)uusikaupunki.fi

Sosiaali- ja terveystalvelujen siirtyessä hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen Uudenkaupungin kaupungille jäi lahjoitusvaroja, jotka ovat olleet aiemmin sosiaalilautakunnan alaisia. Nämä lahjoitusvarat ovat hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnan hallinnoimia 1.1.2023 alkaen. Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnan 31.01.2023 § 11 päätöksen mukaisesti hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelujen esihenkilö tai viranhaltija voi päättää viranhaltijapäätöksellä varojen käytöstä 5 000 € rajaan saakka kerrallaan ja tuo päätöksen aina tiedoksi hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnalle. Kaikista perintö- ja lahjoitusvarojen käytöstä, joka ylittää 5 000 € rajan voi päättää vain hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta.

Harmaan graniitin louhinta alkoi Uudenkaupungin saaristossa vuonna 1899 ja loppui 1970-luvulla. Uudenkaupungin sisämaassa kiveä louhittiin vielä kymmenisen vuotta myöhemminkin. Harmaalla Uudenkaupungin graniitilla on ollut keskeinen rooli kiviteollisuuden kehitykselle Suomessa. Uudenkaupungin graniitti on eniten käytetty yksittäinen kivilaatu aikansa näkyvimpien suomalaisten arkkitehtien suunnittelemisissa kansallisissa rakennuksissa kuten Kansallismuseossa ja Kansallisteatterissa. Kiveä on viety Uudestakaupungista monien Suomen kaupunkien lisäksi mm. Pietariin, Tallinnaan, Viipuriin ja Riikaan ja nupukiveä aina Pariisiin asti.

Kiviteollisuuden muistomerkin toteuttamiseksi kaupunki on myös vastaanottanut aloitteen uusikaupunkilaiselta Matti Jalavalta, joka on esittänyt, että Uudenkaupungin kiviteollisuudelle tulisi tehdä oma muistomerkki, jossa voitaisiin käyttää vanhaa Sorvakon urheilukentän läheisyydessä sijaitsevaa ja jo käytöstä poistettua jyrää. Lierion muotoisen jyrän tilavuus on noin kuutiometri eli se painaa noin 2,6 tonnia.

Uudenkaupungin kaupunki on selvittänyt ehdotuksen toteuttamiskelpoisuutta ja selvittänyt mahdollisen muistomerkin sopivaksi sijanniksi Uudenkaupungin uuden möljän aluetta, joka sijaitsee Pakkahuoneelta länteen päin.

Kivimuistomerkin voi toteuttaa vehmaalainen kuvanveistäjä Jarkko Roth, joka käyttää materiaalinaan erityisesti graniittia. Hän on tunnettu myös mitalitaiteilijana. Hänen taideteoksiaan on Uudessakaupungissa mm. pelastuslaitoksen seinässä, Lokalahdella Hilmerin-puistossa, jossa sijaitsee Eero Rantasen muistoksi pystytetty tilataideteos Juuret ja Ilkka Kanervan muistoksi pystytetty muistomerkki Kohtaaminen.

Jarkko Roth on nyt suunnitellut kiviteollisuuden muistomerkkiveistoksen. Veistoksessa hyödynnettäisiin urheilukentältä vapautunutta graniittista jyrää. Sen ympärille tehdään graniitista kehä, jossa käytetään lohenpyrstöliitosta kivien yhdistämiseksi. Kehän sisälle metalliin hitsataan vanhoja kivityöstössä käytettyjä työkaluja. Veistoksen kehän reuna toimii myös istuimena, joka tarjoaa levähdyspaikan, jossa voi nauttia kaupunginlahden maisemista.

Muistomerkin viereen tehdään taulu, jossa kerrotaan kiviteollisuuden historiasta. Kehän kivet ovat Lepäisten harmaata ja ne lahjoittaa Suomen Kiviteollisuus Oy ja teoksen toteutuksesta vastaisi Vehmaan kiviveistämö.

Kiviteollisuuden muistomerkin kustannusarvio on 39 900 €.

Muistomerkin rahoitussuunnitelma:

Uudenkaupungin Suomalaisen Seuran säätiö 10 000 €

Vannaksen säätiö 10 000 €

Uudenkaupungin kaupunki, lahjoitus- ja perintövarat 19 100 €

Uudenkaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisyö 800 €

Esittelijä: Hyvinvointijohtaja Jan Vuorenlaakso

Päätösehdotus: Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta päättää myöntää 19 100 € Uudenkaupungin kiviteollisuuden muistomerkin toteuttamiseksi. Varat myönnetään Uudenkaupungin historiarahastosta.

Päätös:
